

In gesprek over NIX18 met ouders uit Vleuten-De Meern

"Kinderen verbinden gezelligheid ook aan een glaasje." Een uitspraak van een ouder tijdens een gesprek over alcohol en opvoeding. Over dit onderwerp zijn in de wijk Vleuten-De Meern in Utrecht gesprekken gevoerd met ouders van kinderen tussen 10 en 12 jaar. In de dorpskern Vleuten nam in 2012-2013 de overlast toe door excessief alcoholgebruik van jongeren tijdens uitgaansdagen. Ook was het aantal kinderen tussen 10 en 12 jaar dat ooit alcohol had gedronken al jaren relatief hoog. Redenen voor de gemeente Utrecht om samen met partners uit de wijk de aanpak NIX Vleuten-De Meern te starten. Deze aanpak is gericht op het terugdringen van alcoholgebruik van jeugd.

In het kader van NIX Vleuten-De Meern organiseerden vier basisscholen uit de wijk in oktober 2014 een ouderavond voor ouders om in gesprek te gaan over alcohol en opvoeding. Met een aantal ouders zijn in de weken erna vervolgesprekken gevoerd om in te gaan op hun opvattingen en behoefte aan opvoedondersteuning. Hoe gaan ouders om met alcohol in de opvoeding? Op welke leeftijd speelt dit onderwerp bij kinderen? En welke wensen hebben ouders? Deze factsheet geeft de belangrijkste bevindingen uit deze oudergesprekken weer.

Afbeelding 1. Kinderarts M. Hoetjer spreekt op de ouderavond in Vleuten-De Meern.

Onderzoeksmethode

Twee groepen ouders gingen met elkaar in gesprek onder leiding van een gespreksleider en observator. Zij wisselden hun opvattingen en wensen uit over de manier waarop zij omgaan met alcohol in de opvoeding. Vragen die aan bod kwamen waren: Wat weten ouders zelf over het onderwerp? Hoe handelen ze? Waar lopen ze tegenaan? En wat zijn hun wensen? Naast de inzichten die hieruit voortkwamen, leverden de gesprekken aanknopingspunten op voor het bereiken van ouders met alcoholpreventie.

Onderzoeksgroep

- ▶ 12 deelnemers: 2 mannen, 10 vrouwen
- ▶ Autochtone achtergrond
- ▶ Geboren tussen 1957 en 1972
- ▶ 58% is middelbaar opgeleid (MBO/Havo/Vwo) en 42% hoogopgeleid (HBO/WO)
- ▶ 73% heeft een betaalde baan, van hen werkt 70% 16-32 uur per week, 30% werkt meer
- ▶ Alle deelnemers wonen samen met partner en kinderen
- ▶ Gemiddeld 2 kinderen per gezin, waarvan minimaal 1 kind in groep 7 of 8
- ▶ 3 deelnemers hebben ook een ouder kind (16 jaar of ouder)

In deze factsheet wordt de onderzoeksgroep aangeduid als 'ouders'.

Opvattingen

Leeftijdsgrens

Ouders ervaren dat kinderen uit groep zeven of acht (nog) weinig interesse hebben in alcohol. Toch heeft de ouderavond de meesten overtuigd van het nut om op deze leeftijd al in gesprek te gaan en afspraken te maken met hun kind. Ouders laten zich bij het stellen van regels leiden door de wetgeving. Alle ouders hanteren de regel dat voor achttien jaar niet gedronken mag worden of zijn voornemens dit te doen. Een aantal ouders zal een glas champagne met Oud & Nieuw wel toestaan op zestienjarige leeftijd. Ouders vinden het belangrijk kinderen duidelijk te vertellen waarom ze alcoholgebruik verbieden. Zij willen hiermee bereiken dat de kinderen na hun achttiende verantwoordelijk met alcohol omgaan. “Er open over blijven spreken. Dat is volgens mij de enige kans van slagen.”

Kennis en risico's

Ouders weten dat alcohol schadelijk is voor de hersenen en verslaving kan optreden. De ouderavond bracht ook nieuwe informatie over deze en andere gevolgen en risico's van alcoholgebruik bij kinderen. Dat hersenen groeien tot het drieëntwintigste jaar was niet bij alle ouders bekend. Ouders schrokken van de informatie over hoe kinderen zich in een coma kunnen drinken en de gevaren van mixdranken hierbij. Onduidelijkheid is er ook nog: “Wanneer treedt er echt hersenschade op? Gaat het dan om twee glazen alcohol of om tien? Hebben bier en wijn dezelfde effecten als sterke drank? Wanneer is mijn kind verslaafd? Waar zit die grens, wanneer moet er een alarmbel gaan rinkelen?” Ook worden zorgen geuit rondom het gebruik van energiedranken en de gevolgen daarvan.

Middelbare school

Wat het geschikte moment is om het gesprek met hun kind aan te gaan, vinden sommige ouders moeilijk te bepalen. Een aantal ouders noemt de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Zij zien een omslagpunt in de eerste jaren van de middelbare school. “Toen hij naar de middelbare school ging, merkte ik die omslag: Mama, is dat alcohol in de kast?” De invloed van vrienden neemt toe en er zijn feestjes zonder bemoeienis van ouders. Ouders maken zich zorgen om de invloed van leeftijdsgenoten op het gedrag van hun kind. “Dat is wel mijn grote angst. Dat mijn kinderen zeggen: ‘Maar dan hoor ik er niet meer bij en dan val ik buiten de groep.’ Daar ben ik wel gevoelig voor.” Ouders vinden het belangrijk dat hun kind goed leert omgaan met groepsdruk.

Eigen gedrag

Ouders die drinken zijn zich bewust van hun eigen gedrag, maar vinden niet dat dit doorgaans het gedrag van het kind bepaalt. “Ik drink elke avond een glas wijn. Dat hoeft geen invloed te hebben, maar het is wel een voorbeeld.” Ouders die geen alcohol gebruiken, uiten deze zorg wel. “Omdat wij niet drinken en er is niets in huis, wordt hij daardoor niet extra nieuwsgierig. Gaat hij het dan juist niet extra drinken?”

Leefomgeving

In hun omgeving ervaren ouders niet veel (excessief) alcoholgebruik. Een aantal ouders weet af van groepen hangjongeren in het centrum van Vleuten en benoemt dat er veel feestjes zijn. Een ander merkt op: “Ik ben wel geschrokken van hoe er in de omgeving wordt gepraat over alcohol. En dat veel mensen de neiging hebben: joh, een paar glazen; wat maakt dat nou uit.”

Praten met anderen

In de gesprekken blijkt dat bijna alle ouders met oudere kinderen (>12 jaar) weleens met andere volwassenen praten over alcohol. Met vrienden of familie met kinderen van dezelfde leeftijd of oudere kinderen wordt hierover gesproken, maar ook met ouders van school of bureaus. Ouders vinden overleg met andere ouders over alcohol en andere onderwerpen belangrijk. Over de eindtijd van een schoolfeestje zei een ouder: "Het was grappig te merken dat sommige andere ouders niets durven te zeggen. Wij kwamen er wel mee en toen bleek dat iedereen er eigenlijk hetzelfde inzatzat."

Maatschappelijke acceptatie

Ouders zien dat alcohol maatschappelijk geaccepteerd is. Naar aanleiding van de ouderavond vraagt een aantal ouders zich af of het mogelijk is zelf een feestje te geven waar geen alcohol wordt geschonken. Zij constateren dat dit best gecompliceerd is. Hierdoor hebben kinderen het idee dat alcohol er nu eenmaal bij hoort. De verwachting is wel dat er een omslag gaat plaatsvinden, evenals bij roken. Waar roken eerder nog volledig werd geaccepteerd, is het nu niet meer gebruikelijk op jonge leeftijd een sigaret op te steken. Ouders vermoeden dat dit ook met het drinken van alcohol gaat gebeuren. De verhoging van de alcoholleeftijd draagt hier aan bij.

Afbeelding 2. Alcoholvrije cocktails op de ouderavond in Vleuten-De Meern.

Wensen

Voor de meeste ouders speelt het onderwerp alcohol op dit moment nog niet echt in het leven van hun kind(eren). Toch zien ouders na de ouderavond in dat het belangrijk is het gesprek al aan te gaan als hun kind in groep zeven of acht zit. Aan de ouders is gevraagd wat zij hierbij nodig hebben en welke ideeën er zijn.

Kennis

Ouders hebben behoefte aan duidelijke informatie over de gevolgen en risico's van alcoholgebruik. Bijvoorbeeld informatie over wat er precies gebeurt in de hersenen om hun kinderen voor te lichten. "Kinderen zijn toch bezig met hersenen en hoe slim ze zijn. Het helpt als ik goed duidelijk kan maken wat de gevolgen zijn als je een paar keer goed te ver gegaan bent."

Het gesprek aangaan

Ouders willen weten wanneer een geschikt moment is om het gesprek over alcohol aan te gaan. Zij willen hun kind niet op ideeën brengen door te vroeg of te veel over alcohol te spreken, maar ook willen zij niet te laat zijn. "Ik wil geen slapende honden wakker maken, ik wacht eigenlijk totdat mijn zoon er interesse in krijgt. Dat is wel een risico."

Contact met andere ouders

Ouders hebben behoefte aan het delen van ervaringen onderling. Zij willen weten hoe andere ouders omgaan met alcohol. Daarbij vinden zij het belangrijk te weten bij wie hun kind is en wat de regels daar zijn. In het bijzonder als de overstap naar de middelbare school wordt gemaakt, verliezen ouders

Gemeente Utrecht

het zicht op met wie hun kind omgaat. “Ik denk dat ik er de nadelen van zie als ze straks op de middelbare school zitten. Dan is er minder onderling contact met ouders.” Ouders willen weten hoe zij daar mee kunnen omgaan.

Aandacht op school

Ouders geven aan dat zij het waardevol vinden als scholen in groep zeven of acht aandacht besteden aan alcohol, maar dat de opvoedingstaak bij de ouders ligt. Wel kunnen scholen ouders hierbij ondersteunen en zijn er situaties waarin de rol van de school belangrijker wordt: “Er wordt nu erg op de ouders gefocust om het voor elkaar te krijgen, maar dat is al een verloren zaak want die ouders drinken al. Je moet het omdraaien. Ik denk dat je bij de kinderen moet beginnen.” Ouders zien graag dat scholen kinderen op een interactieve wijze voorlichten, met behulp van drama en film. Naast alcohol wensen ouders voorlichting en/of training rondom pesten en groepsdruk in groep zeven en acht.

Vervolg ouderavond

Ouders zijn enthousiast over de ouderavond die in oktober 2014 is gehouden samen met vier basisscholen in de wijk. Zij geven aan dat zij graag ieder jaar een gezamenlijke ouderavond willen rond een thema. Naast alcohol worden thema's als drugs, groepsdruk, pesten en internetgebruik/gamen/ sociale media genoemd. Ouders maken zich hier ongerust over en hebben behoefte aan meer informatie, ook met het oog op de middelbare schoolperiode.

Voorlichting

Ouders zijn gebaat bij landelijke campagnes. “Het helpt de discussie aan te wakkeren met zijn allen.” Ook ondersteunen campagnes de boodschap die ouders aan hun kind willen overbrengen. Het is tevens van belang dat er kwalitatief goed aanbod is van hulpmiddelen als beeldmateriaal en filmpjes voor ouders om de juiste informatie over te brengen. Dergelijke hulpmiddelen spreken tot de verbeelding van kinderen en hebben een grotere uitwerking dan woorden.

Leefomgeving

Ouders vinden dat er te weinig vrijetijdsaanbod is in de wijk voor veertien- tot achttienjarigen. Zij hebben behoefte aan uitgaansgelegenheden zonder alcohol waar deze leeftijdsgroep terecht kan. Ook vinden ouders het jammer dat de straatcoaches er niet meer zijn. Zij hadden een goede invloed in de wijk en spraken hangjongeren aan.

Aandachtspunten bij dit onderzoek

Dit onderzoek gaat over de wijk Vleuten-De Meern in Utrecht. De groep gesproken ouders is voor een deel representatief voor de wijk, maar niet voor de gehele wijk of de stad Utrecht. Nagenoeg alle deelnemers hebben de ouderavond over alcoholgebruik bezocht en hebben zich vrijwillig aangemeld voor de vervolgesprekken. Dit zijn ouders die nieuwsgierig zijn naar het onderwerp. Ouders die niet geïnteresseerd zijn in dit onderwerp of de discussie hierover uit de weg willen gaan, zijn niet bereikt. Hierdoor geven de beschreven resultaten een beeld, maar zijn niet zonder meer generaliseerbaar.

Colofon

Uitgave

Januari 2015 – Gemeente Utrecht, Volksgezondheid – postbus 16200, 3500 CE
Utrecht – alcohol@utrecht.nl – www.utrecht.nl/alcohol

Rapportage

Maartje Aangeenbrug, Hanneke Schreurs

In opdracht van

Programma Alcohol en Drugs

Fotografie

Wim van IJzendoorn